

Ontwikkeling van de ziekenhuiszorg

In 1860 besloot de gemeenteraad van Culemborg dat het wenselijk was om een ziekenhuis in te richten. Tot dan toe werden mensen vooral thuis verpleegd, omdat het voormalige Sint Pieters Gasthuis vanaf 1587 al geen zieken meer opnam. Het risico op verspreiding van ziekten was daardoor erg toegenomen. Vooral in de arme buurten was de hygiëne in die tijd zeer gebrekkig. Het Algemeen Ziekenhuis - met 40 bedden - werd gevestigd in een pand in de Goilberdingerstraat, dat nu huisnummer 7 t/m 13 is. De verpleging bestond in die tijd voornamelijk uit verzorging. Patiënten met de meest uiteenlopende ziekten lagen gewoon door elkaar en verlieten het ziekenhuis daarom zelden levend. Veel arme mensen gaven er de voorkeur aan om thuis in hun bedstee dood te gaan.

In 1906 betrok het Algemeen Ziekenhuis een nieuw gebouw aan de Paardengracht. Dit gedeelte werd later omgedoopt in Dr. Hockesingel, naar de toenmalige geneesheer-directeur die zich erg had ingespannen voor de bouw van het nieuwe ziekenhuis.

In 1935 werd het gebouw vergroot door er een verdieping bovenop te bouwen. Toen ook dit gebouw niet meer aan de eisen van de tijd voldeed, verrees in 1959 aan de Prins Bernhardstraat het moderne Beatrix Ziekenhuis.

De rooms-katholieken hadden zich al in 1895 afgesplitst en het Sint Barbaragesticht gebouwd aan de Elisabethdreef. In 1933 werd onder dezelfde naam op dezelfde plek een geheel nieuw ziekenhuis neergezet.

Culemborg, Sint Barbara Ziekenhuis.

Voor mensen met besmettelijke ziekten waren er aparte barakken. De verzorging was in

handen van in habijt geklede nonnen.

Fusie

In 1969 fuseerden beide ziekenhuizen tot de 'Inter-confessionele Stichting gezondheidszorg Culemborg en Omstreken'. Het Beatrix Ziekenhuis werd een verpleeghuis en het Barbara Ziekenhuis behield haar functie.

In 1975 werd onder druk van de Rijksoverheid besloten om samen te gaan met Ziekenhuis Bethesda in Tiel. Het nieuwe Ziekenhuis Rivierenland Tiel werd in 1982 geopend. Het Beatrix Verpleeghuis bleef wel behouden, evenals de polikliniek in de tuin van het voormalige Barbara ziekenhuis. Dat werd verkocht en verbouwd tot appartementen voor de hogere inkomens.

Huisartsen

Na de Tweede Wereldoorlog waren er in Culemborg vier huisartsen: dr. Bongaerts, dr. Brouwer, dr. Van Hattum en dr. Wachters. Deze hielden praktijk aan huis en waren naar goed gebruik zeven dagen per week beschikbaar. Door de bouw van nieuwe wijken buiten de oude kern nam het aantal praktijken uiteindelijk toe tot vijftien in 2012.

In 2002 werd een nieuwe regeling ingevoerd, waarbij patiënten die buiten kantoortijd of in het weekend een huisarts nodig hebben, voortaan naar de huisartsenpost in Tiel moeten.

Van armenzorg tot welzijnswerk

Het duurde tot het einde van de jaren zestig van de vorige eeuw dat er aandacht kwam voor het welzijn van 'gewone' mensen. Onder de naam Piep-Inn werd gestart met activiteiten voor kinderen in het gebouw 'Maria Regina' op de Varkensmarkt. Hieruit ontstonden later diverse andere culturele en welzijnsinstellingen, zoals de Volksdansgroep Oriënt en de Volksuniversiteit. Het jeugdwerk zelf ging later met zes andere instellingen voor sociaal werk op in de Stichting Palet.

Pas na de Tweede Wereldoorlog kwamen er structurele voorzieningen voor ouderen. Met geld van de Stichting Elisabeth Weeshuis werd in 1950 de Elisabethhof gebouwd, een bejaardenhuis aan de Van Pallandt dreef.

In 1989 kwam er op het voormalige terrein van Verwoerd nog één bij, Zorgcentrum Kulemborg, met aanleunwoningen. In 1969 werd het initiatief genomen tot de bouw van de Driestad, een complex met 124 appartementen en gezamenlijke ruimten, speciaal voor senioren die nog zelfstandig konden wonen. Toen de wijk Parijsch

aangelegd werd, kwamen ook daar seniorenappartementen aan de Admiraal-vlinderlaan.

In het gebouw De Caffaigne aan de Everwijnstraat werd in de jaren zestig van de vorige eeuw de bejaardensociëteit ondergebracht van de Commissie Bejaardenwerk, de latere Stichting Welzijn Ouderen Culemborg (SWOC). In 2004 zegde de gemeente het huurcontract met de SWOC op en verkocht het pand aan een particulier.

In 2005 fuseerde de SWOC met de Stichting Palet tot de brede wezijns-instelling ELK elzijn. Gelukkig waren er ook particuliere vrijwilligers die zich in wilden zetten voor ouderen die niet meer alles zelf konden.

De Stichting Samen Verder ontplooit sinds 1978 een reeks van initiatieven, zoals Klaartje, een

In het Caffaigne was een aantal jaren de ouderensociëteit van de Stichting Welzijn Ouderen Culemborg gevestigd (SWOC)

busje waarmee ouderen naar de stad kunnen of vrienden bezoeken. Floortje, dat ouderen bezoekt en begeleidt, bijvoorbeeld naar het ziekenhuis. Om dit te financieren werd Bartje opgericht, dat aanvankelijk alleen kleding en oud papier inzamelde.

Later werd de voormalige huishoudschool aan de Meerlaan betrokken, waar een kringloopwinkel werd gevestigd. De stichting dicht met haar activiteiten steeds meer gaten die vallen door de voortdurende bezuinigingen op medische -en zorgvoorzieningen.

Rob den Boer